

Celo Dimitrij je zapazil, da se nekaj nenavadnega godi v srcu Meissnerjevem, zakaj bil je zamišljen. Vpraša ga torej, kaj mu je. A Nemeč ni umeval Dimitrija, zato mu je Pajer razložil, kako je bilo tovarišu v Božjem grobu. Kmalu prinese Dimitrij črne kave in nargilê, in potnika si postrežeta. To je pripravilo tudi Nemca v dobro voljo, da je natančneje razložil, kaj ga je tako presunilo v cerkvi.

Tisti dan nista več veliko govorila, ampak kmalu se lotila svojega posla. Treba je bilo pregledati in urediti vse orodje, pripraviti tekočine in narediti načrt, da bi drugi dan takoj zjutraj šla na delo.

Namenita se, da gresta najprej povzet neki dokaj velik, podolgast, štirivoglat in obzidan vodnjak ali lokev, če smemo tako reči, Birket Isr'ain imenovan, kateremu pa po navadi pravijo Bethesda. Ta je na desni strani, če greš iz mesta skozi vrata sv. Štefana, prav ob mestnem zidu. Pajer poprosi najprej „čauša“ ali stražnika pri vratih, naj mu prepusti stražnico za temnico. Bakšiš ga je takoj pridobil za to prošnjo. Ko je bilo to urejeno, splazita se z orodjem na mestni zid, da bi ž njega naredila podobo. A po nesreči se je z zidú odkrušil kamen in padel pred vojaka, ki je stražil pod zidom. Ta je bil jezen, prijel za puško in nameril na ptujca, ki je po njegovih mislih počenjal nevarne stvari. S tem se pa ni šaliti, misli si Pajer, zakliče mu prijazno besedo in ga poskuša utolažiti. In da bi bil popolnoma varen, zleze z zidú k stražniku, razloži mu, kakšno oblast ima, kaj namerja, in mu stisne bakšiš v roke. Sedaj je bil mir, Pajer je lahko brez motenja napravil svojo sliko.

Tako se je delo začelo. Drugi dan je šlo že hitreje: naredila sta podobe Zlatih vrat, Oljske gore in vrta Getzemani. Tretji dan sta naletela na zapreko takoj zjutraj. Gredoč proti vratom sv. Štefana ali proti jutrovemu mestnemu izhodu, prideta do onega kraja, kjer sta po sporočilu bivala sv. Joahim in Ana, in kjer je bila rojena presveta Devica. Tu so uprav zidali cerkev in pa samostan za francoske misijonarje, ker je bil sultan podaril ta prostor francoskemu cesarju Napoleonu, ta pa misijonarjem. Vrata so bila odprta, in naša potnika stopita na prostor, kjer so zidali. A hipoma priskoči velik zamorec, zgrabi Nemca zadaj za vrat in ga potrese. Ta pa se je bil že nekoliko navzel po-

guma, zasuče se in udari zamorca po čeljustih s toliko silo, da je kar zakričal in vpijoč klical stražo na pomoč. A naša junaka je nista čakala, ampak odnesla sta urno pete. Dobro, da ju niso ujeli. A spoznali so ju vendar-le.

Drugi dan dobita od francoskega konzula poziv, naj se prideta zagovarjat zaradi napada na francosko stražo. Naša moža prideta k Francozu in zaslišita obtožbo. Zagovarjala sta se s tem, da nista napadla sama nikogar, pač pa ju je napadel oni stražnik in sicer še od zadaj. Tu se je bilo treba braniti in napad odbiti. No, do cela se le nista mogla opravičiti, zakaj zamorec je bil dobil hud udarec. Zato je razsodil konzul, da morata fotografa plačati zamorcu nekaj odškodnine zaradi prestane bolečine. To sta tudi storila in stvar je bila končana. Izprevidela sta pa tudi, da morata biti zmernejša in pazljivejša, ako hočeta delati še dolgo v Jeruzalemu.

Pri Grku Dimitriju je bilo stanovanje nekoliko drago, zato je želel Pajer dobiti drugo. Zaslužek sicer ni bil slab, fotografovanja je bilo vedno dovolj, ker je bilo v Jeruzalemu veliko ptujcev, fotografa pa razven Pajerja nobenega. Ker se mu je ponujalo dobro in po ceni drugo stanovanje, preselil se je drugam in sicer v koptovski han, t. j. gostilno, kjer se dobiva prenočišče brez postrežbe. Tu je imel Pajer veliko prostora, za deset ljudi ga je bilo. Polagoma je dobil še več tovarišev na stanovanje, ubožnih romarjev, ki so bili veseli bivališča in družbe. Jeden n. pr. je bil krojač in po rodu Oger, mož srednje dôle; drugi je bil mesar s Saksonskega doma; tretji je bil rojak Gorenjec, Kropar, na jedno oko slep, a jako pogumen in živahen. Ta družba si je delala med seboj vedno zabavo. Vsakdo je pripovedoval svoje dogodke iz življenja. Mesar je med drugim pravil, kako hudo zaušnico je dobil v Odesi na Ruskem, ker je stal nekoč s klobukom na glavi pred podobo carjevo. Saksonec je potoval po Laškem, drugi drugodi; tukaj v hanu so skupaj kuhali ovčje meso, jedli arabski kruh, ki je neslan in tenak, pili kavo in pušili tobak. Pajer je vodil družbo na okrog, kadar je imel čas.

Jako zanimivo je bilo potovanje vse te družbe v grški samostan Mar Saba, ki je v veliki samoti od Jeruzalema proti jutrovi strani. Žal, premalo prostora je, da bi mogel letos opisati to potovanje.

Književnost.

Slovenska književnost.

Staroslovenska čitanka za višje razrede srednjih šol. Sestavil dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. Na Dunaju, V c. kr. zalogi šolskih knjig.

1894. Cena 1 gl. 50 kr. — Težko je reči, katera čitanka da so učitelji slovenščine najbolj željno pričakovali. Potrebne so bile vse, vsakatero so se torej oveselili. A dočim se je dalo v novosloven-

ščini še kakor tako ravnati, prizadevala je staroslovenščina i učitelju i učencu pravo nadlogo. Koliko časa je vzelo narekavanje in zapisavanje, a po vsem tem trudu še nisi imel vzeti ničesar v roke! Zato lahko trdimo, da je med vsemi Sketovimi čitankami uprav ta poslednja v šolskem slovstvu zadelala največjo vrzel. Res da je nepozabni Josip Marn, čuteč živo potrebo, napisal za najhujšo silo kratko oblikoslovje, a — nedostatno — i to je kmalu pošlo; res je objavil Miklosich svojo „Alt-slov.-Formenlehre in Paradigmen“ l. 1874. s precejšnim berilom, a knjiga ni bila namenjena srednjim šolam, o „berilu za osmi razred“ ne govorimo. Z omenjeno staroslovensko čitanko je pa mnogozaslužni prof. Sket staroslovenskemu jeziku, o katerem in za katerega se je v zadnjih letih sicer mnogo govorilo in pisalo, a se ga malo učilo in malo za njega učenje in čitanje sploh storilo, zopet mesto na šolah utrdil, pouk njegov celó preporodil in na novo obudil ljubezen do njega. Knjiga ima 60 strani nekakih uvodnih člankov, ki so kolikor toliko v zvezi s staroslovenščino, 86 strani slovnice, 53 str. berila staroslovenskega in 37 str. prav porabnega slovarčka. — O prvem oddelku, obsegajočem 60 (!) strani bi dejali odkritosrčno — naj se ne zameri —, da je nepotreben. Knjiga je namenjena šoli, učencu, zato bodi brezpogojno — kratka in po ceni. Učitelj mora biti sam po sebi vsaj toliko strokovnjak, kakor so pisatelji onih „uvodov“, on bode tudi najbolje vedel, kaj in koliko, a tudi kdaj ima dostaviti to ali ono o pisavi, jeziku in slovstvu staroslovenskem. Sicer ne vem, ali se tudi drugim čitateljem tako godi: meni vsaj začenjajo presedati tiste „črtice“, še tako slovanske in slovanoljubne, ako me srečavajo vedno in povsod, po vseh svečanostnih spomenicah, po dijaških koledarjih in naposled še po vseh čitankah. Že v „Slovstveni čitanki“ nahajamo „nekdanje naselbine slovenske, zgodovinske črtice o Slovencih od VI.—X. stoletja, državne in prosvetne razmere v Slovencih od X.—XVI. stoletja“ (vsega vkupe 20 strani), a o starih običajih slovanskih, ki zavzemajo že lep del našega slovstva, seznanile so nas zadostno prejšnje „čitanke“. — „Kar je preveč, to še s kruhom ni dobro“, pravi pregovor, a to velja tudi v ukoslovju. Če je bilo treba kakega uvoda, zadostovala bi bila popolnoma poslednja dva članka: „staroslovenski jezik“ in „staro- ali panonsko-slovenski spomeniki“. — Pisatelj rabi tudi v tem delu dosledno ime „staroslovensko“ in „panonsko-slovensko“, ne gledé na marsikateri novejši ugovor, in mislim, da ni to Bog zná kakov patrijotizem, nego sama hvalevredna doslednost in neka dobrodejna konservativnost, katera je ne le dopustna, nego i potrebna šolski knjigi, i to zlasti dotlej, dokler še nihče ni tako pozitivno podprl nasprotnega mnenja, kakor je podprl svoje mnenje Miklosich, da ne

govorimo o Kopitarju, Šafařiku pred njim, in o Kreku po njem. — V sestavku „staroslovensko pismo“ bi bil gospod pisatelj pač lahko še dostavil, koliko se je rabila glagolica po Kranjskem in Primorskem pred nekaterimi stoletji tudi v posvetnih pismih in napisih. Umestno je isti pisatelj iznajdbo (bolje: ustroj) slovenskega pisma (str. L.) postavil v l. 863., kakor je v knjigi „Die Slovenen“ učil še natančneje.¹⁾

Slovnica sama razlaga najprvo precéj na drobno glasoslovje, katero pa učenca ne bode oplašilo, ker je bode vešč učitelj le prilično z oblikoslovjem, a oboje dvoje razlagal skupno s čitanjem.

Oblikoslovje je sestavljeno jako natančno in pregledno, vzgledov je na izbér. — Str. 26, c naj bi se bil pisatelj nekaj jasneje izrazil; ne debla na ž, nego na žb, ki je nastal iz gžb (Mikl. Formenl. in Parad. 3.) ne pa debla, kakor vozžb, mrazžb. Pri deblih na u bi bilo tudi bolje po Miklosichu držati se v množinskem mestniku oblike: synžhb, mesto synohb. Dostavek na str. 34: „V novoslovenskem jeziku se je ohranila i-sklanja le še v besedah ljudje, zver in pôt“ naj velja le o moških samostalnikih omenjene sklanje. O besedi danj (mesto dan) str. 33. in sploh o prenapetem novoslovenskem jotovanju v i-sklanji prim. Schleicher, „Formenlehre der kirchenslavischen Sprache“, 211. — S hvalevredno natančnostjo razlaga pisatelj glagole III. in IV. vrste ter navaja vse količkaj težavnejše oblike. Med navedenimi namenilniki (str. 61.) utegne pa jedini dělžb biti resničen. Str. 79. pisatelj sicer vel. dažžb razklada, a ne da bi dostavil tudi obliko dai, za katero ima čitanka na sami str. 88. (Luk. VI., 27—28) kar štiri vzgleda Prav dobro doide učencu tudi III. del, „nekateri posebnosti iz stsl. skladnje“ Vendar moramo pripomniti, da naj bi bil tudi v oblikoslovju pisatelj marsikaj nepotrebnega izpustil. Kaj treba šolski knjigi mnogo malenkostnih opomb, kakor n. pr. str. 27, spodaj § 69, ali dolgih razlag o postanku raznih oblik in končnic, o katerih pisatelj včasih še sam ni na trdnem, n. pr. str. 55. (spodaj), 56. (zgoraj) ali str. 56. (spodaj) in 57. Čisto po nepotrebnem se trosijo vse vprek in kalé preglednost šolske knjižice opombe, v katerem rokopisu se nahaja ta, v katerem pa drugačna oblika. Kaj bi rekli učitelju grščine, kateri bi početnikom razlagajoč grško oblikoslovje, dodajal že opombe, katero obliko rabi Platon, katero pa Herodot ali celó Homer!

Vsaj toliko, kakor slovnica, je vredna za naše šolske razmere tudi stsl. čitanka (v ožjem pomenu besede). Kolikor toliko slovnice staroslovenske je še učencem podal tudi dosedaj količkaj vestnejši učitelj i brez knjige, ni jim pa imel dati v roke potrebnega berila staroslovenskega. A kaj je slovnica brez berila! Le najbolj vneti in pogumni je segel po Jagićevih „Priměrih starohrvatskoga jezika za sedmi i osmi gimnazijalni razred“ ter jih priporočil tudi učencem. A sedaj ima učitelj na izbér obilnega berila, čitanje pa olajšuje in pospešuje še pripraven slovarček. Prva stran nam podaje celó nekaj glagolice; razven dosedaj navadnih tekstov glagoličnih čitamo tudi nekaj odstavkov iz

¹⁾ Znanó je, da se jednake razprave še vedno naslanjajo na Šafařikove „Zwei Abhandlungen über den Ursprung und die Heimat des Glagolitismus.“

Geitlerjevega zbornika sinajskega, dočim zavzema med cirilskimi prvo mesto (10 str.) zbornik supraselski. Vse to berilo je pa tiskano tako pregledno in razdeljeno na enakomerne kratke odstavke, da si za šolsko rabo bolj prikladnega niti želeli ne moremo. Le to jedino bi gospodu pisatelju skoro zamerili, da kot šolnik ni pomislil na rek „variatio delectat“ gledé na vsebino in nam podaje tako mnogo iz novega zakona, a je tako mični stari zakon do cela prezrl. Le težko pogrešamo lepih sestavkov nekdanjega Miklos. berila: „Mojsij sp-pasajetъ se“, ali „Josifъ prodajemъ bratjejo svo-jejo“. In še bolj neradi pogrešamo kakega sestavka iz posvete in sicer izvirne staroslovenske književnosti. Koliko bi bilo zanimanja za kaj takega med učenci! In naravnost pričakovali bi bili prezanimivi spis crnorizca Hrabra „O pismenehъ“ v naj-čistejši staroslovensčini. Zanimal bi tudi „prolog“ Ivana eksarha. Zato pa bi bil pisatelj slobodno okrajšal ostalo tvarino, recimo zbornik supraselski in Savino knjigo. Pisatelj bi se utegnil izgovarjati z nekimi oziri, toda stvar dobro premotrivši bode v drugi izdaji, kar je zamudil, popravil. Glej Miklosičevo „Chrestomathia palaeoslovenica“.

Gospod profesor dr. Sket pa z dolgoletnim trdom knjige ni samo izvrstno sestavil, nego se je za isto tako mnogo prizadeval, da jo je založila c. kr. zaloga šolskih knjig ter jo dala natisniti tako lepo in tako čisto brez tiskovnih pomot, da moramo biti hvaležni še njej. Ne moremo primerneje skleniti, kakor da gospoda pisatelja zahvalimo v ime srednjega šolstva za toliko uspešno delo, izobraženemu čitatelju pa s slavnim Kopitarjem (Glag. Cloz.) zakličemo: „Tu vero, candidé lector, ingredere in templum slavicum auscultaturus Jo-annem Chrysostomum slavice perorantem!“

Dr. L. Požar.

Češka književnost.

Iz češke poezije.

(Poroča Anton Sušnik.)

Tudi na pesniškem polju je bogato obrodila v minulem letu češka književnost. Žal, da je na njem bujno poganjal i plevel,¹⁾ ki hoče uničiti čisto in prave poezijo. Isto tako, kakor sem govoril o prozi češkega slovstva, govorim i danes o „češkem pesništvu“.

Anton Klačterský je izdal zbirki: „Epické básně“ in „Pražské motivy“. Obe zbirki se toplo priporočata prijateljem poezije. V prvi zbirki so

¹⁾ Kako treba kritikom previdnosti, priča nam to-le. Na str. 640 našega lista govori poročilo o Heritesovih „Všední zjevý“, češ da „so za ljudstvo“. Neki naš naročnik je knjigo kupil (za 70 kr., 423 str.) in našel preveč naturalizma, prešeštvanja in sploh rečij, katerih še ponoviti ne moremo. Zato prosimo gospode poročevalce največje na-tančnosti. — Uredn.

objavljene pripovedke v verzih, polne čuta, v drugi opeva pesnik razne spomeniške predmete.

Alojzij Škampa je izdal zbirko: „Venku (zunaj) a doma“. To so opisne pesmi; lepa je zlasti pesem o deželni jubilejski izložbi.

Ant. Sova je spisal dve zbirki: „Z mého kraje“ in „Soucit a vzdor“. Stoji na jednaki stopinji z Ant. Klačterským. Tu odmeva najživejša domoljubna struna. Prija nam pri tem pesniku to, da prav malo neguje zaljubljenke, kar je tolažilno v sedanjem preplavljanju češkega Parnasa z erotiškimi pesmimi.

Francišek Tábořský je izdal „Melodije“, v katerih nam godijo osobito zvoki narodnih pesmij.

Bohdan Kaminský je izdal „Muže a ženy“. To je znamenita pesniška zbirka, ki nikjer ne žali. Prija nam tudi nje zunanja elegantna oprava.

Avg. Evg. Mužík je tudi pesimist, kakor svedočijo njega „Černé perly“. Zbirka obsega sonete.

F. S. Proháčka je spisal „Blesky na horách“. Daljša satira, na koncu umeščena, je znamenito ši-banje čeških literarnih in javnih odnošajev.

Čemerikavi Machar je izdal knjižico „Jarních a podzimních sonetů“ in „Tristium Vindobona“. Ta pesnik ne ugaja; v proizvodih je mnogo nez-asluženega posmeha.

Jaroslav Vrchlický je izdal: „Potulky krá-lovny Mab“, „Okna v bouři“ in „Bodláči s Par-nassu“. Med uglednimi pesmimi je mnogo tako slabih, da se človek mora čuditi — „prvevu“ če-škemu pesniku. Veri nikakor ni prijazen.

Otakar Mokřý se sicer ne odlikuje posebno s svojo zbirko „Jasem a stinem“, vendar so njega legende dokaj lepe.

F. Ks Svoboda je izdal „Koketky, ženichové a nevěsty“. To so mlačne zaljubljene „storije“.

Jurij Karásek je spisal „Zazděná okna“. Pesmi so sama gniloba in otrovni puh. Radi tega ga je napadel pesnik Ludovik Lošťák in ga celó klo-futal zbok neprijetne, dasi pravične kritike.

Pečinkov „Sešit veršův“ ni nič odličnega.

O pesmih Ksav. Dvořáka „Sursum corda“ so pisali celó v inozemstvu jako pohvalno.

Skalíkové pesmi „Sursum corda“ svedočijo pravo nadarjenost tega jako naobraženega mladega duhovnika. Zbirka je imela tak uspeh, da izide skoro v drugi izdaji, kar je na Češkem pri mladih pesnikih nenavaden pojav.

Jaroslav Kvapil je izdal malo vredni „Liber aureus“. Ljuba mu je: „čudo“, „boginja“ itd.

Karol Mašek je izdal pri Vilímku šaljivo zbirko „Utikej, káčo!“ Priporoča se vsakomu, kdor ljubi dostojno šalo; to je parodija na češke pesnike.

Gledé na število je teh zbirk mnogo. Zastopane so i vse smeri: Parnasisti, genristi, pesimisti, poli-tični in časovni pesniki, refleksisti, satiriki in paro-disti, pripovedniki v verzih, verski pesniki in naj-noveje i dekadenti in simbolisti (Jurij Karásek).

